

KUI ELAMISVÄÄRNE ON HELSINGI TEGELIKULT?

U pöördus mujalt tulnud, kuid siiski päris helsinglaste poole ja palus nende arvamust muutuva kodulinna kohta. Uusasuka perspektiiv on muutuste hindamisel tihtipeale kontekstikeskem ja teravam. Loe ja imesta!

KRISTI GRIŠAKOV, Helsingi-Tallinna kaksiklinlane aastast 2006

Ükski linn pole oma kodanike vaatenurgast valmis, ükskõik, kui elamisväärsena see linn kvantitatiivsete standardite järgi paistab. Alati on probleeme hullumeelse bürokraatia, ala- või ülereguleeritusega, elukalliduse ning mõistliku hinnaga eluruumide kättesaadavusega. Minu jaoks on elamisväärne linn koht, kus saan oma **energia suunata elamisele** (töö ja hobid), kus mind ümbritsev linnakeskkond ja sellega ühenduses olevad teenused toetavad, mitte ei takista elamist. Selle definitsiooni kohaselt on Helsingi elamisväärne koht. Helsingit võib võrrelda täiskasvanuga, kes on edukas, viisakas ja kohusetundlik, toetab oma perekonda, peab au sees teatud traditsioone ja omab kindlaid (ja vahel jäiku) põhimõtteid, naudib kultuuri, hindab lihtsat ja kohalikku disaini. Siiski ei pea see kõik tähendama, et saunas ei või alasti käia ning end vahel purju juua. Kodanikuna võib end sellise isiku najale toetudes turvaliselt tunda. Need iseloomuomadused paljastavad Helsingi iga tahu, kuigi vahel paistavad need nii loomulikena, et võivad tähelepanuta jääda. **Hea linnaplaneerimine on nagu eriefektid filmides** – kui hästi tehtud, on need peaaegu märkamatud. Selles kontekstis on Helsingi hea kaskadöör ja arvutigeenius – ühistransport käib kella pealt, inimesed on abivalmid ja ei trügi järjekorras vahele, avalik ruum on hubane ja pakub suurt hulka erinevaid tegevusi kõigile vanuserühmadele. Linn ise, hoolimata valginnastumisest, moodustab ühendatud teede, radade võrgustiku, mis soosib kõiki liikumisviise. Kuigi mõned planeerimise aspektid on kõrgelt reguleeritud, julgustatakse avaliku ruumi kasutamist erinevatel otstarvetel (mängimiseks, piknikuteks ja murul lamamiseks). Üldiselt on Helsingi mugav oma kodanike jaoks, mitte vastupidi.

Valitiia, üks Helsingi vähestest säilinud puitlinnaosadest

Otaniemi ürikooliühinnaku pop-up skulptuur. Autori fotod.

ANDREW GRYF PATERSON, kunstnik-kultuurikorraldaja, iseseisev uurija

Loode-Euroopast tulnud **immigrandina** ja olles üles kasvanud **Šotimaal** on mul umbes kümneaastane kogemus elust Suurbritannia post-industriaalsetes linnades. Helsingisse kolisin 2003. aasta alguses **uusasukana**: tulin, et õppida, ja jäin siia kunstniku, teaduri, kultuuritöötaja ja võrgustajana. Võrreldes Helsingit mulle tuttavate linnakeskkondadega, paistab Helsingi olevat linn, kus asjad arenevad, on rohkem organiseeritud ja efektiivsemad. Helsingi on oma suuruse kohta väga aktiivne ja kultuurisõbralik linn ning samas ka turvaline ja stabiilne. Mitmeid aastaid on Helsingi mu professionaalseks 'baasiks' Balti mere idaregioonis, olen linnas elamise kogemust kogunud kahel viisil. Neist lähemalt allpool.

Happinguune. Autori fotod.

ELAMISVÄÄRSUSE MÕÖDE

Varajastel aastatel vallalise kutina ühetoalises korteris südalinna serval asuvas trendikas **Punavuoris** elades teadsin, et see on hea asukoht, kuid soovisin vahel, et linn ei oleks nii stabiilne ja efektiivne, vaid juhuslikum ja mängulisem. Samal ajal reisisin palju ja paikseks jäämiseks polnud mul võimalusi. 2005. aastal sattus mu teele hämmastav kultuuriline kasvuhuone - Happihuone Töölnlahtis, Euroopa kultuuripealinna esimene ehitis aastast 2000, mis avas mu silmad rohujuuretasandi ökoloogiliste subkultuuride maailmas. Siiski domineerisid minu linnakogemuses sagedased reisid Riiga, Berliini, Londonisse, Glasgowsse.

Hiljem, üleminekuaastal, viibisin pikalt Barcelonas, Istanbulis, Chicagos, New Yorgis, mis andsid mulle võrdlusmaterjali ning uusi ideid kultuurilise gentrifitseerumise ja vastu-aktivismi, linnaaianduse ja autonoomsete kultuurikeskuste vallas. Tagantjäreli mõeldes käisin otsimas nähtusi, mida soovisin leida ka Helsingist. Naastes oma Helsingi elu teise etappi aastal 2007, kolisin perekondlikku situatsiooni **Kannelmäki** eeslinna. Samal ajal lammutati linna-planeerijate käsul Happihuone. Kuid järgmisel suvel algatas MTÜ Dodo linnaaianduse projekti teistes kohtades ja ma jälgisin huviga, kuidas asjad edasi arenevad.

Viis aastat hiljem elan ma jätkuvalt Põhja-Helsingi eeslinnas, kuid pisut kaugemal - **Malminkartanos**. Hindan teistsuguseid väärtusi linnas: mul on naabrid, keda tunnen, tagaaed ja sotsiaalsed suhted, aiamaa kruntil lähedal ja väike laps. Siiski soovin, et eeslinnad oleks pisut vähem stabiilsed, et tänaval tekiks inimeste vahel nähtav energia: iseorganiseeruv sotsiaalne, kultuuriline kogukonnakeskus, kus oleks võimalik kohata teisi. Kohvik oleks tore. Paljude majade tänaväärsed korrused on kas juuksurid/ilusalongid või väikesed insener-ettevõtjate kontorid. Loomulikult soovin midagi elavamalt. Kus oleksin ilma internetita?

Nüüd, olles Helsingi kultuurimaastiku ja rohujuuretasandil toimuvasse rohkem sisse elanud, olen viimase paari aasta jooksul jälginud linna loominguilise energia tõusu näiteks Kallios, Vallilas ja ajutises Kalasatamas. Need ettevõtmised on aga pisut kaugel kohast, kus elame, õhtust sööme ja magame. Mõtisklen, kui kaua võtab aega, et **alternatiivsed** ja maailma disainipealinna (või kultuuri-) **võnked** ka **Helsingi eeslinna raputavad**.

Elanike hulka kuuluvad vanem generatsioon ja keskklass, segamini noorte paaride ja perekondadega, kes on siia kolunud suurema elamispinna pärast või ehk vaikust otsides. Soomlased elavad minusuguste Lääne-Euroopa immigrantide, kodumaale naasnud karjalaste, lähedal asuvate eestlaste ja venelaste, kaugelt reisinud somaallaste ning afgaanide ja teiste rahvuste keskel. Multikultuurse ja mitmerahvuselise aura loovad inimesed, keda näen ja kuulen oma kortermajas ja naabruskonnas, kõndimas kohaliku raudteejaama suunas või sealt eemale. Kuidas ja millal võiks see eeslinna kogukond üksteist tundma õppida? Kuidas kohtuvad vanemate ja nooremate kogukonnaaktivistide energiad? Kas selleks saab restoranipäev või koristuspäev või mõni muu loominguiliselt leiutatud ettevõtmine? Ootan põnevusega ühist ruumi, kus me kõik koos võiksime teed või kohvi juua, küpsetada, nokitseda, kuulata ja üksteiselt õppida, parandada ja eksperimenteerida, pidades silmas ennustatavat ebastabiilset tulevikku. Viimasel aastal olen teinud selles suunas väikesi samme, unistades väga kohalikust, rohujuuretasandil tekkinud kunstnike-residentsist oma kodukohas.

Punavuori

Happihuone

Kannelmäki

Malminkartano

Malminkartano

Malminkartano

JENNI KALLIONSIVU, Soome Instituudi programmijuht

IMina olen soomlane, kelle **suhe Helsingiga on tugevalt Tallinnaga seotud**. Olen oma sünnimaa pealinnas hakanud rohkem aega veetma alles peale Eestisse tööle asumist. Helsingi oleks kui minu praeguse kodulinna Tallinna põhjapoolne linnaosa. **Väga kallis**, aga ikkagi. Kuigi mul pole statistikat, arvan, et keskmine tallinlane käib Helsingis palju tihedamini kui keskmine Põhja-Soome elanik. Kui ma Tampere (mis pole siin sugugi näide Soome põhjaosast) Tallinnasse kolisin, rõõmustasid Helsingi sõbrad, et minu juurde saab nüüd nii odavalt sõita. Laevapilet on ju palju odavam kui rongipilet vähem kui paarisaja kilomeetri kaugusel paiknevasse Tampere.

Võiks siis jätkata sellest, kuidas Soome lõuna- ja Eesti põhjapoolsed alad on lõimumas ühiseks kultuuri- ja majandusruumiks. Ja üks sellest ole räägitud ka. **Aga mis keeles me siis omi ühiseid kultuuri- ja majandusaju ajame?** Inglise keeles? Ilmselt on see paljudele inimestele hea ja suupärane lahendus. Inglise keel on ju tänapäeval *lingua franca*, mille oskust eeldatakse pea igas ametis. Aga kui naabritega suhtlemist on juba rohkem, võib tekkida tunne, et on natuke kummaline suhelda keeles, mis pole kummalegi osapoolele oma. Ja suhtlemist on tekkinud juba vägagi palju. Tallinna vanalinna tänavatel kuuleb hooajati ju enam soome kui eesti keelt. Ja Helsingi südalinna poode, kus räägitakse peamiselt eesti keeles. Suurte linnade tegelikkus on alati mitmekeelne ja tihedat liiklust Helsingi ja Tallinna vahel on kuulda.

Sellises olukorras saab mitme keele oskamine üha tähtsamaks. Ma ei mõtle situatsiooni, kus soomlane eeldab igalt eestlaselt soome keele oskust. Vanema põlvkonna esindajatelt kuuleb, et selliseid situatsioone on olnud ja et ootustele on ka põhjust antud. Teistpidist olukorda ei ole mõtet otsida. Igaüks ei pea naabrite keelt oskama, kui selleks pole vajadust või huvi. Aga loodan, et meil on tulevikus võimalus vajaduse või tahtmise korral teineteise keelt õppida. Kõigele muule lisaks aitab mitmekeelne elu ennetada dementsust!

Foto: Mikko Kallionstivu